

TYÖVÄEN NÄYTELMÄKIRJASTO N:o 55

SATATUHATTA

ELI

KORKEIN VOITTO

YKSINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ

Jussi Jukola

KUSTANTAJA
TAMPEREEN TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.Y.

Työväen näytelmäkirjastoa

on ilmestynyt:

- N:o 1. PIRU VAALJUURNASSA. 1-näyt. huvinäyt. Nykyaikainen tapaus. Henkilöt: 12 miestä. Sivuja 56.
- N:o 2. KUVERNÖÖRIN TYTÄR. 1-näyt. huvinäyt. Henkilöt: 2 naista, 8 miestä. Tapahtuu routavuosina. Sivuja 36.
- N:o 3. POLIISI NAITTAJANA. 1-näyt. huvinäyt. Henkilöt: 3 naista, 6 miestä. Tapahtuu pienessä kaupungissa nykyaikana. Sivuja 64.
- N:o 4. SUURPÄIVÄIN AATTONA. Kirja loppuunmyyty.
- N:o 5. VAROKAA POMMIA! 1-näyt. huvinäyt. Henkilöt: 10 miestä. Tapahtuma-aika ja -paikka sama kuin n:o 3:ssa. Sivuja 36.
- N:o 6. TAKAISIN TAISTELUN TUOKSINAAN. 2-näyt. kuvaus työväen elämästä. Henkilöt: 1 nainen, 6 miestä. Tapahtuu tehdaspaikassa nykyaikana. Sivuja 32.
- N:o 7. RIEMUJUHLA. 1-näytöksinen. Tapahtuu nykyaikana. Henkilöt: 1 nainen, 6 miestä. Sivuja 36. (2 painos).
- N:o 8. PASTORIN KANSLIASSA. (2:n painos.) 1-näytöksinen. Tapaus Savossa. Henkilöt: 5 naista, 3 miestä. Sivuja 20.
- N:o 9. UNELMA. (2:n painos.) 2-näytöksinen. Henkilöt: 3 naista, 4 miestä. Sivuja 101.
- N:o 10. VAINOA. 1-näyt. kuvaus maalaiselämästä. Henkilöt: 4 naista, 2 miestä. Sivuja 32.
- N:o 11. KEVÄTJUHLA. (2:n painos.) 3-näyt. kuvaus poliisivalttiosta. Henkilöt: 3 naista, 5 miestä. Sivuja 44.
- N:o 12. TUHLAAJAPOIKA. 1-näyt. kuvaus maaseudulta nykyaikana. Henkilöt: 2 naista, 3 miestä. Sivuja 46.
- N:o 13. LASTEN JA IMEVÄISTEN SUUSTA. 3-osainen vuoropuhelu. Sivuja 16.
- N:o 14. JÄRJESTELMÄN KAHLLEISSA. 2-näyt. näytelmä, 3 kuvaelm. Henkilöt: 3 naista, 9 miestä. Sivuja 77.
- N:o 15. LAIN JA OIKEUDEN NIMESSÄ. 2-näyt. näytelmä. Henkilöt: 2 naista, 7 miestä. Sivuja 64.
- N:o 16. SUUTELO. 1-näyt. ilveily. Henkilöt: 3 naista, 5 miestä. Sivuja 32. (2 painos).
- N:o 17. PIRUN KIRKKO. 3 näytöstä, 4 kuvaelmaa. Henkilöt: 1 nainen, 6 miestä. Sivuja 73.

SATATUHATTA

ELI

KORKEIN VOITTO

YKSINÄYTÖKSINEN HUVINÄYTELMÄ

KIRJOITTANUT

JUSSI JUKOLA

KUSTANTAJA

TAMPEREEN TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.Y.

HENKILÖT:

MATSON, makkaramaakari.
MATSONSKA, hänen vaimonsa.
ELLI, heidän tyttärensä.
MIINA, palvelijatar.
JASKA, makkaramaakarin sälli.
HEIMONEN, insinöörikokelas.

Tapahtuu pikkukaupungissa miljoona-arpajaisten aikana.

NÄYTTÄMÖ: Puolivillaisesti sisustettu sali pikukukaufungin käsityöläismestarin kotona. Ovi perällä ja molemmilla sivuilla. Vasemmalla akkuna.

I KOHTAUS.

MATSON

(Paitahiasillaan ja haukotellen.) Ohhoh, myöhään sitä taas tulikin nukuttua, aurinko on jo korkealla taivaalla ja sällikin jo näkyy verstaan puolella työn touhussa hää-räilevän. — Niin, niin, aikaiseen sen nousta pitää, joka työllään itsensä elättää ja vaan palkallaan toimeentulee. Ei sen auta aamu-uninen olla. — Niin sitä minäkin ennen nuorempana kun opissa olin ja sällinäkin vielä, sain kukon-laulusta ylös nousta ja verstaaseen suoria, jos mieli mestarin haukkumisilta säästyä. Mutta siitä asti kuin oman makkaraverstaan laitoin ja rupesin omaa liikettä pitämään on elämä muuttunut vähän mukavammaksi, saa aamulla maata pitkään ja työnsä toisilla teettää. Eikä ketään ole komentamassa. On se vähän omituista tämä elämän juoksu, ennen toisen orjana ja käskettävänä, nyt itse käskijänä ja komentajana, ennen asumassa toisen nurkissa, nyt itsellä koti ja siinä vaimo ja lapset. — Niin, vaimo — — mikä lempo sitä akkaa oikeen vaivasi viime yönä, se nukkui niin huonosti ja potki kylkeni aivan mustelmille ja käänteli ja väänteli kunnes — hahhahaa — putosi sängystä. Nyt näyttää sen sijaan sitten uni maittavan vieläkin. *(Istuu*

sohvalle ja alkaa katsella sanomalehteä.) Ei näytä tuo eilinen lehtikään mitään kummia tietävän. Aha, mitäs tuo on: *(lukee)* »Miljoona-arpajaiset. Tänään toimitetaan arvonta suurissa miljoona-arpajaisissa, joissa päävoitto on satatuhatta markkaa.» Satatuhatta markkaa, onpas siinä rahaa! On se onnenpoika, joka sen voittaa! Niin, onhan se meilläkin yksi arpa, tuli ostettua, kun niiden arpajaisten tarkoituskin on niin hyvä. Vaikka ei suinkaan sieltä minulle mitään heru.

II KOHTAUS.

MATSONSKA

(Tulee vasemmalta.) Hyvää huomenta, ukkoseni. Oletko nukkunut yösi hyvin?

MATSON

Huomenta, huomenta. Nukkunutko? Kyllä kai. Nukkuisin *(haukottelee)* kai vieläkin, ellet olisi jo aikoja sitten potkinut minua hereille.

MATSONSKA

Potkinutko? Niin, etpäs usko ukkoseni, kuinka ihanaa unta minä näin.

MATSON

Ihanaa kai, koska iloissasi hyppäsit sängystäkin lattialle.

MATSONSKA

Ole vait! Tiedätkös, minä näin unta, että oli aamu, minä heräsin, nousin ylös ja aloin katsella sanomalehteä ja ensimmäinen uutinen, mikä osui silmiini oli seuraava: »Päävoitto miljoona-arpajaisissa, satatuhatta markkaa, on langennut numerolle 22,222.» Enempää en ehtinyt lukemaan

vaan innostuin niin että rupesin tanssimaan ja siinä rytäkässä lienen sitten sängystäkin pudonnut.

MATSON

Olipas sekin. No, mutta minkä ihmeen tanssimisen aiheen sinä siinä sitten näit?

MATSONSKA

Sinäpä nyt olet yksinkertainen. Etkö sinä ymmärrä?

MATSON

Mitä sitten?

MATSONSKA

No sitä, että se arpalippu, jonka sinä joku aika sitten niistä miljoona-arpajaisista ostit — — —

MATSON

No?

MATSONSKA

Sen lipun numerohan oli juuri 22,222, etkö muista? Ja kun minä näin siitä unta ja sitäpaitsi sanoohan Joonas Hock — — —

MATSON

Ai helkkari — sen minä olin kokonaan unhotannut. Mutta missä se arpalippu nyt on? Oletko varma, että siinä oli numero 22,222?

MATSONSKA

Siitä olen varma kuin autuudestani. Olen sitä niin usein katsellut ja ajatellut, että jos meitäkin kerran Herran armolahja kohtaisi ja kun kerran Joonas Hoo — — —

MATSON

Mutta mihin ihmeeseen se lippu sitten on joutunut? Tässä pöydällä se ainakin eilen oli kun kirjettä kirjoitin, mutta — — —

MATSONSKA

Etkö sitä siitä sitten korjannut?

MATSON

En minä sitä muista korjanneeni.

MATSONSKA

Mutta onko tämä nyt laitaa. Näkee kallisarvoisen paperin pöydällä eikä pane sitä parempaan talteen. Ja jos se vielä olisi joutunut hukkaan, mitäs sitten sanot? Ja minä kun olen ihan varma, että minun uneni on totta, sillä minä luin Joonas — — —

MATSON

Olisikohan piika sen korjannut pöydältä siivotessaan. Täytyy kysyä Miinalta. Miina! Miinaa!

III KOHTAUS.

MIINA

(*Tulee.*) Mitä, herra?

MATSON

Kuulepas Miina, onko Miina nähnyt ja korjannut tästä pöydältä semmoista paperilippua, semmoista punakirjavaa, johon oli jotain painettu ja — (*Itsekseen*) ei sitä auta sanoa, että se mikään arvokas oli, rupeaa vielä jotain epäilemään.

MIINA

Sitäkö arpalippua. Rouvahan sen illalla itse kääri sen villalankakerän pohjaksi, joka eilen illalla kerittiin, kun — —

MATSONSKA

Etkä sinäkään sitte osannut sanoa, että se arpalippu oli. Minä en sitä huomannut kun hain paperia kerinpohjaksi. Ei sellaisia, arvokkaita papereita saa niin huolimattomasti käsitellä. Mene nyt heti ja pura se kerä auki ja tuo lippu tänne, mutta varo sitä likaamasta tai repimästä (*Miina menee*), sillä se on sadantuhannen markan arvoinen.

IV KOHTAUS.

MATSON

No, no, no, mitäs sitä tuolle tytölle menit laulamaan. Vähässä siinä lipussa onkin joku muu numero, tai sinun unellasi ei ole mitään merkitystä.

MATSONSKA

Mutta siinä on se sama numero. Ja mitä uneeni tulee, niin on se aivan varma, sillä Joonas Hookananpojan uni-kirjassa sanotaan, että »unet, jotka nähdään aamuyöstä kello viidestä kuuteen, ovat aina ehdottomasti toteenkäyviä, ehkä ne kuinkakin käsittämättömältä tuntuisivat». Ja minä näen aina uneni aamulla viidestä kuuteen ja ne käyvät aina toteen. Etkö muista kun minä viime joulun edelläkin näin unta, että kaksi rottaa ajoivat takaa toisiaan meidän pihamaalla ja kuinkas kävi? Leppäsen ulkokuone-rakennus paloi poroksi pari kuukautta sen jälkeen. Niin, että se, mitä meille ihmisille unessa ilmoitetaan, on totta ja annettu meille opiksi ja varoitukseksi.

MIINA

(*Tulee.*) Tässä se arpalippu nyt on.

MATSONSKA

Anna se tänne. Katsohan nyt — mene sinä vaan Miina tiskaamaan, äläkä siinä enään töllistele. — Katso nyt ukkoseni: numero 22,222 on lippuun prantättynä ja sama numero oli uutisessa, jonka yöllä unissani näin. Minä osaan sen aivan ulkoa: »Päävoitto miljoona-arpajaisissa, sata-tuhatta markkaa on tänään toimitetussa arvonnassa langennut numerolle kaksikymmentäkaksituhatta kaksisataa kaksikymmentä kaksi.»

MATSON

(*Haaveillen.*) Satatuhatta markkaa! Minä olen onnen myyrä! Minä olen voittanut satatuhatta markkaa!

MATSONSKA

Vai niin, sinäkö voitit. Entäs minä?

MATSON

No niin, meillehän se molemmille tulee, mutta kyllä tämä onni vaan on minun ansiotani, sillä minähän lipun ostin. Muistathan, minkä äläkän sinä siitä nostit, kun siihen markan tuhlasin, mutta nyt sen näet, ettei hyvän asian eteen koskaan voi rahaa liiaksi tuhлата.

MATSONSKA

Mutta minä olen siitä unen nähnyt, niin että kyllä minulla on yhtä paljon ansiota tähän onnenpotkukukseen kuin sinullakin.

MATSON

No on kai, on kai. Mutta — — —

MATSONSKA

Ei mitään muttaa — — —

V KOHTAUS.

HEIMONEN

(*Tulee oikealta.*) Hyvää huomenta, hyvä herrasväki. Aikasin jalkeilla, näen mä. Jokohan aamuposti on käynyt ja onkohan se tuonut minulle mitään kirjettä?

MATSON ja MATSONSKA

Ei, ei ole käynyt eikä mitään tuonut.

HEIMONEN

Se on ikävää. Olen odottanut erittäin tärkeitä tietoja Helsingistä ja tänään niitä piti varmasti tuleman. (*Menee huoneeseensa.*)

VI KOHTAUS.

MATSONSKA

Helsingistä, Helsingistä. Kaikki ne nyt Helsingistä tärkeitä tietoja odottavat, mutta ettepäs vaan saa muut sellaisia tietoja kuin me.

MATSON

Niin me. Kuulehan, mitä me oikeastaan teemme niin paljolla rahalla. Minä ostan heti uuden makkarakoneen ja laajennan liikettäni — — —

MATSONSKA

Makkarakoneen! Aina sinä vaan olet niissä makkarroissasi. Eikö sinussa ole yhtään sivistyneen ihmisen maneeria ja stiiliä? Luuletko sinä, että ihmiset, joilla on satatuhatta markkaa rahaa, ajattelevat makkarakoneita? Ei, jotain hienoa se olla pitää. Ensiksi ostamme uudet, hienot huonekalut, uuden resoorisoffan ja pianon — —

MATSON

Pianon? Mitä me pianolla teemme, kun ei sitä meillä kukaan osaa soittaa?

MATSONSKA

Mitä ei osaa, sitä voi oppia. Ja sitäpaitsi, ei sivistyneen ihmisen tarvitse sitä itse soittaa osata, pääasia että se on olemassa. — Tähän huoneeseen me laitamme salongin, meidän makuuhuoneestamme tulee minulle budoaari ja herra Heimosen kamari — niin, mitäs me teemme herra Heimosen kamarilla.

MATSON

(*Innostuen.*) Herra Heimonen saa kai muuttaa heti pois. Eihän se aivan sopivaa ole, mutta syksyllähän hänen jo muutenkin pitäisi muuttaa, kun hän menee Helsinkiin sitä insinööritutkintoansa suorittamaan.

MATSONSKA

Muuten, minä luulen, että ilman sitäkin on hänen paras muuttaa, sillä minä luulen, että hänellä on jotain aikeita meidän Ellin suhteen. Enkä minä tähän asti ole sillä väliäkään pitänyt, vaan antanut nuorten kuherrella, mutta nyt se täytyy lopettaa, sillä katsoen meidän uuteen yhteiskunnalliseen asemaamme ei sellainen insinööri tai mikä kokelas hän lienee, ole mikään sopiva seuralainen meidän tyttarellemme. Elli voi ja hänen täytyy hankkia itselleen parempikin sulhanen.

MATSON

Aivan oikein. Sitäpaitsi emmehän me voi enään asua-kaan näin ahtaissa olissa, kuin mikäkin — makkara-maakari. Oikein tuntuu ahdistavalta kun ajattelee, että me monta vuotta olemme asuneet vaan kolmessa huoneessa ja uloshyyränneet neljännen. Meidän täytyy vielä tänään tehdä muutamia uuden asemamme vaatimia muutoksia.

MATSONSKA

Niin juuri. Ja muistakin heti sanoa herra Heimonen ylös huoneestaan ja jos hän puhuu jotain Ellistä, niin — —

VII KOHTAUS.

JASKA

(*Tulee, hiat käärittynä.*) Minä tulin kysymään, tuleeko mestari itse sekittamaan sen metvurstitaikinan kun sillä olisi kiire ja ravintoloitsija Kränänen tilasi taas tänään kymmenen kiloa metvurstia.

MATSON

Lempo teidän taikinanne ja makkaranne sotkekoon, en minä sinne nyt ehdi enkä pidä väliäkään.

JASKA

Mutta mestari, se Kränänen aina tilaa niin paljon makkaraa ja nytkin se pyysi kiireesti toimittamaan.

MATSON

No toimita sitte kiireesti ja paljon ja sekoita ja sotke — minä — minulla on tässä nyt kiireellisempiä toimitettavia.

MATSONSKA

Niin, ei patruuna nyt kerkiä verstaaseen tänään, tuskinpa huomennakaan. Tule nyt ukko ja pue itsesi vähän paremmin.

JASKA

Tuota, pannaankos niihin ryynimakkarihin nyt niitä parempia riiskryyniä, kun — —

MATSON

Pane vaikka sahajauhoja minun puolestani. (*Matson ja Matsonska poistuvat vasemmalle.*)

VIII KOHTAUS.

JASKA

Ohho. Mikäs kiire sillä mestarilla nyt oli kun ei enään millään väliä pidä, vaikkā ennen ei ole pienintäkään työtä uskonut minulle yksikseni. Vai sahajauhoja!

IX KOHTAUS.

MIINA

(*Tulee.*)

JASKA

No morjens Miina. Mitäs sinulle nyt kuuluu?

MIINA

Kiitos vaan. Entäs sinulle.

JASKA

Hyvää kylläkin, mutta tässä vaan ihmettelin, mikä mestaria vaivaa kun se ei enään kerkiä verstaaseen, eikä välitä koko hommasta tuon taivaallista. Äskenkin käski panemaan sahajauhoja makkaroihin. Mitä täällä on oikein tapahtunut.

MIINA

En tiedä, mutta kaiken aamua ne ovat supisseet ja tohisseet ja meinasivat koko talon kääntää ylösalasin kun hakivat jotain arpalippua tai mikä hän lie ollut.

JASKA

Lienee akka taas nähnyt unta eikä löydä mieleistään

selitystä. Äsken se mestaria patruunaksi puhutteli ja komensi panemaan parempia vaatteita päälleen — arkipäivänä.

MIINA

(*Kurkistaa avaimen reijästä.*) Unikirjaa näkyvät siellä nytkin tutkivan. Hulluiksi tulevat uniensa kanssa.

JASKA

Ei mar, täytyy mennä.

MIINA

No minne se sinulla sellainen kiire on. Puhellaan nyt ensin asioita.

JASKA

Mitäpä asioita tässä.

MIINA

Onhan niitä. Eilenkin illalla Salmelan tanssiaisissa murjotit kuin turkkilainen, etkä kertaakaan tullut piiriin pyytämään.

JASKA

Enhän minä murjottanut, mutta en uskaltanut tulla kun sinulla oli parempiakin saatavissa.

MIINA

Mitä parempia? Mitä sinä meinaat?

JASKA

Sitä vaan, että sen pelimanninhan kanssa sinä vaan silmää vilkutit, etkä minua ollut näkevinäsikään.

MIINA

En minä — aina sinä minua siitä pelimannista kiusaat enkä minä siitä yhtään välitä.

JASKA

Välitähkö sinä minusta sitten?

MIINA

Sinustahan minä enkä kenestäkään muusta, mutta kun sinä aina —

JASKA

Mitäs siitä. Kuule, tulehan sinä sinne verstaaseen kun askareiltasi joudut, jutellaan siellä siitä asiasta enemmän. Tuletko?

MIINA

Kyllä, Jaska. (*Jaska menee.*)

X KOHTAUS.

MIINA

(*Yksin.*) Se on aika mukava poika tuo Jaska, ja hyvä työmies. Kun siitä saan miehen, niin muutamme molemmat pois täältä ja perustamme oman makkaraverstaan ja teemme itse makkaroitu. (*Poistuu.*)

XI KOHTAUS.

ELLI

(*Tulee hyräillen.*) Kuinka ihana kesäpäivä tänään onkaan. Kuinka kirkas on aurinko ja kuinka hempeästi raitis aamutuuli hyväilikään poskiani. Tämäkin päivä vie minua lähemmäksi tuota ihanaa päämäärääni, taas astun askeleen eteenpäin onneni polulla. Mikäs päivä tänään onkaan. 16:sta. Ja eilenhän Armas odotti tuota tietoa Helsingistä, joka ratkaisee päivän ja hetken, milloin ihana salaisuutemme tulee ilmi ja minä saan julkisesti kutsua häntä omakseni. Minä puolestani en välittäisi

koko tuosta kilpailun tuloksesta mitään, vaan pyytäisin heti isältä suostumusta kihlaukseemme. Hän tulee siihen varmasti ilolla suostumaan ja kun Armas syksyllä on suorittanut insinööritutkintonsa, menemme naimisiin. Ah, rintani riemusta repeää kun sitä ajattelen. En ole häntä vielä tänään nähnytkään. Tuntuu kuin nousisi aurinkokin todellisesti vasta silloin kun Armaani silmiin katsahtaa saan. (*Jää seisomaan etualalle.*)

XII KOHTAUS.

HEIMONEN

(*Tulee huoneestaan, hiiptii hiljaa Ellin taakse ja lyö käsiään yhteen.*)

ELLI

Hui! kuinka minä säikähdin. Sinäkö se oletkin, paha poika kun tuolla tavalla ihmisiä säikyttelet.

HEIMONEN

Huomenta muruseni. Vai niin, vai luulet sinäkin ihmisen olevasi.

ELLI

Mikäs muu minä sitte mielestäsi olen kuin ihminen?

HEIMONEN

Sinä olet paljca enemmän kuin ihminen, sinä olet enkeli.

ELLI

Imartelija. Jos minä olisin enkeli, niin lentäisin pois, tuonne auringon kultaamalle sinitaivaalle, enkä seisoi tässä sinun töllisteltävänäsi.

HEIMONEN

Mutta kun sinä nyt kerta kaikkiaan olet enkeli ilman

siipiä, niin et lennä pois, vaan jäät tänne luokseni maanpäälle, jotta täälläkin jotain töllistelemisen arvoista olisi.

ELLI

Mutta lopeta nyt jo nuo enkelijuttusi ja sano, nukuitko hyvin?

HEIMONEN

En oikein. Olen ollut vähän levoton sen ehdotukseni tähden, jonka tein insinööriklubin kilpailuun, eikä se anna minulle yölläkään rauhaa.

ELLI

Turhia sinä huolehdi. Sinun ehdotuksesi kyllä hyväksytään. Ja mitäs siitä, jollei hyväksytä. Eiväthän kaikki voi olla yhtä hyviä.

HEIMONEN

Mutta minulle merkitsee sen hyväksyminen tai hylkääminen niin paljon. Jos se hyväksytään, tulen varmasti loistavasti suorittamaan insinööriutkintoni syksyllä, ja kun sen olen tehnyt, silloin voin tarjota Ellilleni oman kodin ja kaiken sen onnen, mitä harras rakkaus voi keksiä. Sentähden olenkin sopinut erään ystäväni kanssa, että hän heti sopivalla tavalla ilmoittaa minulle, olenko voittanut tai hävinnyt. Jos voitan, silloin tahdon heti puhua isäsi kanssa ja pyytää häneltä kättäsi.

ELLI

Sitäkö tietoa odotellessasi sinä olet niin levoton?

HEIMONEN

Sitä juuri. Näes, en tahtoisi mitenkään pyytää sinua isältäsi, ennenkuin olen varma tulevaisuudestani.

ELLI

Mutta minä luotan sinuun ja sinun tulevaisuuteesi, niin että pyytäisin sinun nyt heti puhumaan isälle. Näetkös, on niin ihana kesäpäivä ja luonto kukkeimmillaan, eikö olisi mielestäsi oikein sopiva päivä mennä kihloihin?

HEIMONEN

Ei päivässä mitään vikaa ole, eikä Ellissäni liicin, mutta emmekö sentään odottaisi vielä vähän aikaa.

ELLI

Ei, minä en tahtoisi odottaa. Kiltti, hyvä, kulta Armas, minä pidän sinusta niin paljon, että en välitä tuosta sinun kilpailustasi, vaan pyydän, että puhut asiasta isälle tänä päivänä, nyt heti kun hänet tapaavat.

HEIMONEN

En minä sitä vielä mielelläni tekisi, mutta jos oma Ellini niin tahtoo, niin —

ELLI

Minä en tahdo, minähän vain pyydän sitä. Kas tuossahan onkin isä. (*Matson tulee.*)

XIII KOHTAUS.

MATSON

Kas herra Heimonen — ja sinä Elli, mitäs tekemistä sinulla täällä on.

ELLI

Mutta isä! ilman aikojanihan minä, kun Ar — kun herra Heimonen — —

MATSON

Niin kai, niin kai! Herra Heimonen, minulla on teille vähän puhumista.

HEIMONEN

Samoin on minullakin teille vähän asiaa.

MATSON

Tärkeätäkö? Siinä tapauksessa puhukaa te ensin. (*Itsekseen.*) Nyt se kai tulee, se kosinta. Poika parka, ei hän aavistakaan, mikä suuri säätyero nyt vallitsee meidän välillämme. (*Ääneen.*) No, antakaahan kuulua.

HEIMONEN

Herra Matson. Minä olen nyt asunut luonanne lukujeni lomassa puoli vuotta ja sillä ajalla olen oppinut kunnioittamaan teidän perhettänne ja rakastamaan tyttärtänne. Kun minulla, olematta rikas, kuitenkin on mitä parhaat tulevaisuuden toiveet ja koska myös tyttärenne rakastaa minua, niin käytän tässä tilaisuutta pyytääkseni teiltä tyttärenne kättä.

MATSON

Hm! Uskallanko kysyä, mitkä tulevaisuudentoiveet ne teillä niin hyvät ovat ja mitä muuta hyvää, kuin toiveita, te voisitte tyttärelleni tarjota?

HEIMONEN

Kun syksyllä olen suorittanut insinööritutkintoni, on minulle nyt jo tarjottu paikka eräässä suuremmassa teollisuuslaitoksessa ja siitä toimesta saamani palkka — — —

MATSON

Riittää kai juuri vaimollenne neularahoiksi ja loppu edestä saa nähdä nälkää. Minun Ellini ja teidän välillä

on nyt toki niin suuri erotus, että minä olen pakotettu kosintaanne vastaamaan jyrkästi: Ei!

ELLI

Isä hyvä— — —

MATSON

Vaiti sinä. Mene mamman luo (*Työntää Ellin pois.*) Kuten jo teille sanoin, on meidän ja teidän välillä paljon eroa. Kun minä kunnollisuudellani ja ahkeralla uutteruudellani olen hankkinut itselleni ja omaisilleni kohtuullisen toimeentulon ja luonut sen aseman yhteiskunnassa, joka minunlaiselleni miehelle kuuluu, kun sitävastoin te — hm — no en tahdo sanoa teistä mitään pahaa, mutta koska en voi tietää, mikä te olette ja mikä tulevaisuus asemanne yhteiskunnallisuudessa — tarkoitan asemallinen tulevaisuutenne — ei kun tulevaisuudellinen yhteiskunnallisuus — hm! — ja minun velvollisuuteni isänmaata ja kansaa kohtaan — — —

HEIMONEN

Mutta hyvä herra Matson, en minä näe meidän »asemassamme» mitään niin suurta kuilua, jota minun ja Ellin rakkaus ei voisi tasoittaa.

MATSON

Ettekö näe? Minä sen näen, enkä minä anna ainoan lapseni joutua turmioon. Hänen myötäjäisensä tietysti olisi ollut hyvinkin tervetullut tapaus teille, mutta kas, se lasku petti.

HEIMONEN

Hyvä herra, en minä myötäjäisiä halua, koska uskon ja toivon ilman niitäkin vicivani hankkia hyvän toimeentulon itselleni ja vaimolleni.

MATSON

Uskotte ja toivotte. Ei, siitä ei tule mitään. Minun tyttäreni menee naimisiin jonkun kanssa korkeammasta sositeetista. Ei sanaakaan enään. Sitäpaitsi, teidän täytyy heti muuttaa pois huoneestanne, sillä me tarvitsemme itse kaikki huoneet, eikä ole sopivaa, että te oleskelette täällä saman katon alla kuin tyttäreni, se voisi pilata hänen maineensa.

HEIMONEN

Olette kovasydäminen. Minä toivon, että vielä muuttaisitte päätöksenne. (*Masentuneena.*) Nyt lähdän etsimään asuntoa. (*Menee huoneeseensa.*)

MATSON

Hm! Sääli poikaa, pidän hänestä, mutta minkäs sille mahtaa. Täytyyhän sitä ymmärtää, mitä asema vaatii. Niin, niin, kun täytyy, niin täytyy. (*Menee vasemmalle. Pieni väliaika.*)

XIV KOHTAUS

HEIMONEN (*oikealta*) ja ELLI (*vasemmalta*)

ELLI

No mitä isä sanoi?

HEIMONEN

Hän kielsi jyrkästi. Hän puhui paljon yhteiskunnallisesta asemastaan ja velvollisuuksistaan ja — ja — mainitsi lopuksi, että sinä — sinä — menet naimisiin jonkun ylhäisemmän kanssa kuin minä. En ymmärrä häntä. Hän on aina ollut minulle niin ystävällinen.

ELLI

Mutta minä en tahdo mennä naimisiin kenenkään muun

kanssa kuin sinun. Luota sinä vain minuun, kyllä me vielä onnistummekin. Mitä sinä nyt aiot tehdä?

HEIMONEN

Menen etsimään uutta asuntoa. Hän käski minun muuttaa täältä heti paikalla.

ELLI

Vai käski hän. Minä en ymmärrä, mikä heihin on tänään mennyt. Äitikin on niin salaperäisen näköinen, peilailee vaan itseään ja naurahtelee itsekseen. Ja isä pöyhistelee itseään niin mahtavan näköisenä. Mutta siitä huolimatta, Armas, me rakastamme toisiamme, emmekä millään voimalla eroa toisistamme.

HEIMONEN

Uskollinen tyttöni. Ei, me emme eroa, vaikka hevosilla kiskottaisiin. Nyt minä menen, hyvästi, Elli!

ELLI

Hyvästi, Armas! (*Heimonen poistuu perältä, Elli vasemmalta.*)

XV KOHTAUS.

JASKA

(*Tulee.*) Jokohan tänne uskaltaa tulla asiasta puhumaan, vai vieläköhän sen ukon päässä sahajauhott pyörivät. (*Matson ja Matsonska tulevat.*)

XVI KOHTAUS.

JASKA

Tuota, ne Kränäsen makkarat ovat nyt valmiina, onkos mestarilla lasku kirjoitettuna.

MATSON

Ei ole, eikä tarvitsekaan, vie ne lahjaksi, sano, ettei ne maksa mitään, hän saa ne nyt vallan ilmaiseksi, kun — kun nyt on kerran niin kaunis ilma hah-hah-haa.

JASKA

(Mennessään.) Onko se nyt tullut pätkähulluksi?

MATSONSKA

(Tulee vas.) Sinä siis kielsit?

MATSON

Kielsin ja käskin hänen heti muuttamaan.

MATSONSKA

Mitä hän sanoi?

MATSON

Mitäs hän olisi sanonut. Ymmärtäähän hän nyt itsekin jotakin.

XVII KOHTAUS

MIINA

(Tulee, aikoen mennä Heimosen huoneeseen.)

MATSON

Mitä sinä siellä?

MIINA

Herra Heimoselle tuli sähkösanoma ja se pitäisi kuitata.

MATSONSKA

Herra Heimonen on mennyt ulos. Anna se tänne, minä kuitaan sen hänen puolestaan. *(Kuittaa. Miina poistuu.)*

Matsonska katsellen sähkösanomaa.) Olisinpa kovin utelias tietämään, mitä tuommoinen paperilappu voi sisältää. Se näkyy olevan Helsingistä. Mitähän jos — — —? Ajattelehan jos — — — Herra jumala, nyt se aukeni!

MATSON

No, no, ei se vaarallista ole. Pane se kiinni jälleen.

MATSONSKA

Tässä seisoo jotain voitosta. Lueppas sinä, saat paremmin selvän noista koukeroista.

MATSON

(Lukee.) »Onnittelen! Korkein voitto sinulle. Ystäväsi Urho.» — Korkein voitto! Hänellekö korkein voitto. Kuinka se voi olla mahdollista?

MATSONSKA

(Lysähtää istumaan.) Voi taivas, sitäkö minun uneni tiesikin. Mutta kun minä näin unta, että korkein voitto lankesi meidän lipullemme. Eikä minun uneni ole koskaan väärin ilmoittaneet.

MATSON

Äh! Ehkä se olikin viittaus meille, että meidän olisi pitänyt ottaa herra Heimonen vävyksemme. Sillä lailla-han mekin olisimme tulleet osallisiksi voitosta, mutta kun ajoimme sen Heimosenkin pois.

MATSONSKA

Mutta se asia täytyy saada korjatuksi. Sinun täytyy toimittaa hänet takaisin. Kuule, kun hän nyt tulee tavaroita noutamaan, niin täytyy sinun sanca, ettei hänen tarvitsekaan muuttaa, että sinä olit hermostunut vallan

muista asioista ja ettet tiennyt, mitä sanoit ja että me vallon mielellämme ja ilolla annamme tyttäremme niin kunnan nuorukaiselle kuin herra Heimonen on ja jolla sitäpaitsi on niin loistava ura kuin insinöörin ja — ja muuta sen tapaista.

MATSON

Mutta ehkei se enään siitä huolikaan, kun se saa tietää sen suuren voiton — — —

MATSONSKA

Tomppeli, ei sitä sähkösanomaa saa näyttää sille ennenkuin kihlaus on tapahtunut. Sitten vasta annat sen ikäänkuin olisit sen unohtanut. Ei se sitte enään kehtaa erä tehdä.

MATSON

Niin kai, kai sitä niin täytyy tehdä. Minä onneton kun kohtelin pahasti sitä kunnan poikaa.

MATSONSKA

Niin, hän on tesiaankin siivo ja kelpo nuorukainen. Olisipa synti ja vahinko, jos hän tulisi onnettomaksi. Minä rupean hommaamaan kihlajaisia. Miina — Miinaa.

XVIII KOHTAUS.

MIINA

(*Tulee.*) Mitä rouva haluaa?

MATSONSKA

Pane heti kahvipannu tulelle ja keitä oikein hyvää kahvia ja hae paakarista paljon hyvää pullaa, oikein semmoista kahvileipää. Ymmärrätkö? Mutta joutuin!

MIINA

Kyllä, rouva.

MATSONSKA

Ja ota hopealusikat kaapista ja ne paremmat kupit, mutta älä säre niitä, keitä kahvi ilman sikuria ja — ja — ota puhdas tuuki prikalle kun tuot kahvin sisään.

MIINA

Kyllä, rouva.

MATSONSKA

Ja mene sitte verstaaseen ja sano Jaskalle, että hän vähän siivoo itseään ja tulee sitte juomaan kahvia kyökissä ja — anna sille oikein pullan kanssa.

MIINA

Kyllähän minä. — Jaskallekin. (*Mencee.*)

MATSON

Kyllä sinä siinä nyt touhuat, ajatteles, jos herra Heimonen sittenkin olisi tullut katumapäälle.

MATSONSKA

Ole vaiti sinä. Tuolla hän jo näkyy tulevankin tänne päin, poika parka. Muista nyt vaan olla hänelle hyvin kohtelias ja selittää, että sinä olit hermostunut.

XIX KOHTAUS.

HEIMONEN

(*Tulee.*)

MATSONSKA

Siinä herra Heimonen tuleekin juuri kun minä tässä torun ukkoa kun se oli ollut niin tuhma ja epäkohtelias herra Heimoselle. Ei suinkaan herra Heimonen sitä pahalla muistele, vaan suo hänelle anteeksi ja mitä tulee tyttäremme Eiliin — — —

HEIMONEN

Niin mitä Elliin tulee — tarkoittaako rouva Matson, että — — —

MATSON

Hän tarkoittaa — ja minä tarkoitan, että minäkin pyydän anteeksi äskeistä tylyyttäni ja jos herra Heimonen on edelleenkin samaa mieltä niin — meidän puoleltamme ei ole mitään estettä.

HEIMONEN

Onko se totta? Te siis suostutte? Elli ja minä rakastamme toisiamme niin suuresti, että en osaa sanoa, kuinka onnelliseksi tunnen itseni. Kiitoksia, appi ja anoppi!

MATSONSKA

Appi ja anoppi. Kuinka sydäntäni liikuttaa kun kuulen nuo sanat.

MATSON

Ei mitään kiittämistä. Olen hyvin ylpeä saadessani niin kunnan ja omanvoitonpyytämättömän vävypojan.

MATSONSKA

Elli, Elli, tule tänne!

XX KOHTAUS.

ELLI

(*Tulee.*) Tässä olen. Oh, Armas!

HEIMONEN

Niin, oma armaasi, Elliseni. Me voimme nyt julkisesti sanoa toisiamme omiksemme, sillä vanhempasi ovat suostuneet avioliittoomme.

ELLI

Onko se totta? Isä ja äiti. Te olette niin hyviä ja — minä olen niin onnellinen.

MATSON

(*Yhdistää heidän kätensä.*) No, no, älähän tuossa nyt suotta vetistele tyttöseni, vaan tulkaa onnellisiksi. Minä annan teille siunaukseni.

MATSONSKA

Minä myös. Jumala suokoon teille terveyttä ja pitkää ikää. Minä olen niin liikutettu.

XXI KOHTAUS.

MIINA

(*Tulee.*) Kahvi olisi valmista, hyvä rouva.

MATSONSKA

Tuo se sitte tänne sisälle, minä teen tilaa pöydälle.

ELLI

Siis vihdoinkin. Tämä on niin ihanaa, että tuntuu vaikealta uskoa sitä todeksi. Et usko Armas, kuinka sydämeni tuntui raskaalta kuin kivi, kun isä ensin kohteli sinua niin tylästi.

HEIMONEN

Ei se mitään ole. Nythän on kaikki asiat taas parhain päin ja suruni ja huoleni ovat kuin pöspuhalletut. Ajattelehan Elli, miten ihana tulevaisuus meillä on edessämme.

ELLI

Niin, Armas! Ja kun sinä pääset insinööriksi, niin me-

nemme naimisiin ja laitamme pienen sievän linnunpesän asuaksemme.

HEIMONEN

Jossa sinä emäntänä keikut ja jonka rauhaa ei ulkomaailman vinhat tuulet häiritä voi.

MATSONSKA

No älkää nyt siellä lapset haaveilko, vaan tulkaa juomaan kahvia. Vietämme nyt kihlajaisianne vaan näin yksinkertaisesti, kotiväen kesken, mutta voimmehan kutsua enemmänkin vieraita sitten myöhemmällä.

HEIMONEN

Ei vieraista väliä. Mutta kiitoksia vaan kahvista, anoppi. Enpä luule, että se koskaan ennen on maistunut näin hyvältä

ELLI

Saisiko olla lisää sokeria.

HEIMONEN

Kiitoksia vaan. Sokerittakin juon kahvia aina kun sinä sitä tarjoilet.

ELLI

Sittenpä säästämmekin puolet sinun insinöörin palkastasi kun sinun osallesi ei tarvitse ostaa sokeria.

HEIMONEN

Ei sitä säästää tarvitse. Minä ostan silläkin osalla sokeria, niin että sinun tiesi tulisi entistäkin makeammaksi.

ELLI

Turhaa touhua. Kun meillä on toisemme, on siinä kylliksi.

MATSON

Tosiaankin, minähän unohdin. Poissaollessasi tuli tänne sinulle sähkösanoma. Kas tässä se on poikaseni.

HEIMONEN

Kiitos. (*Lukee.*) Ajatelkaahan hyvät ystävät, että onneni tulee tämän kautta vielä täydellisemmäksi. Tässä sähkösanomassa ystäväni Urho Raivola Helsingistä ilmoittaa minulle, että minun Helsingin insinööriklubille tekemäni ehdotus erään suuremman työn järjestämisestä on korkeimmalla arvovauseella hyväksytty. Sen kautta käy minun insinööritutkintoni syksyllä aivan varmaksi. Hän tietää mitä se minulle merkitsee ja siksi sähköittääkin hän »korkein voitto». Tässä appi, katsokaa itse.

MATSON

Minä näen. — (*Itsekseen.*) Eikö hänellä sitte arpalippua ollutkaan?

MATSONSKA

(*Itsekseen.*) Se oli siis kuitenkin meille kun se suuri voitto lankeaa ja me — — —

MATSON

Mistä ihmeestä nyt saisi jonkunlaisen varmuuden.

XXII KOHTAUS.

MIINA

(*Tulee Jaskan kanssa.*) Tässä olisi Helsingin Sanomat, posti toi sen juuri. Minulla, se tahtoo sanoa, meillä olisi vähän asiaa.

JASKA

Niin, tuota patruuna, kun toi Miina — — —

MIINA

Enhän minä yksin, mutta kun Jaska — — —

MATSON

(On siepannut lehden ja tutkii sitä innokkaasti M:n kanssa. Lukee.) »Eilen tapahtuneessa miljoona-arpajaisten arvonnassa lankesi päävoitto, satatuhatta markkaa n:lle 18,557. Muiden onnellisten voittajain arpanumerot julaistaan huomispäivän lehdessä.» Siis turhaa touhua. Joonas Hookananpoika pitäisi hirttää.

MATSONSKA

Tätä minä en ymmärrä. Aina minun uneni ovat ennen toteenkäyneet.

HEIMONEN

No mitäs se Miina ja Jaska niin salaperäisen näköisinä toisiinsa vilkuilevat.

MIINA

No kun tuo Jaska — — —

JASKA

Kun se tuo Miina aikoo — — —

ELLI

No, mitä se Miina ja Jaska sitten aikoo?

JASKA

Asia on nähkääs sillä tavalla, että minä, että Miina, se tahtoo sanoa, että me aiomme syksyllä mennä naimisiin, jos patruuna suvaitsee.

MIINA

Niin, hyvä rouva.

MATSON

Menkää, menkää ja naikaa joka sorkka minkä mieli tekee. Patruunan arvonimen minä hyödyin koko jutusta. Muuten saan yhä edelleenkin jäädä seurustelemaan makkaroideni kanssa.

ELLI

Vai aijotte tekin. Siinä tapauksessa minä onnittelen Miinaa ja Jaskaa.

HEIMONEN

Minä myös. Olkaa aina onnellisia ja iloisia, sillä silloin on elämä aina päivänpaistetta ja poutaa. Kun kaksi rakastavaa sydäntä toisensa kohtaavat, on se elämän arpajaisten *korkein voitto*.

ESIRIPPU.

- N:o 18. OMANTUNNON MATO. 3 näyt., 4 kuvaelmaa. Henkilöt: 3 naista, 5 miestä. Vaihtoeht. 4 naista, 8 miestä. Sivuja 93.
- N:o 19. KAPINA. 3-näyt. Henkilöt: 4 naista, 10 miestä. Sivuja 77.
- N:o 20. NAISRITARIN SEIKKAILU. 1-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 2 naista, 3 miestä. Sivuja 46.
- N:o 21. KAUNIS MYLLYTYTTÖ. (2:n painos.) 1-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 1 nainen, 3 miestä. Sivuja 27.
- N:o 22. HAUSKA YLLÄTYS. 1-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 3 naista, 4 miestä. Sivuja 47.
- N:o 23. KIRKON KUKKASET. 2-näyt. kansannäytelmä. Henkilöt: 2 naista, 7 miestä. Sivuja 28.
- N:o 24. KOMEETTA. 1-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 1 nainen, 5 miestä. Sivuja 38.
- N:o 25. HYIJÄTYT. 1-näyt. kansannäytelmä. Henkilöt: 4 naista, 6 miestä. Sivuja 19.
- N:o 26. KIHLAUS TULIAISTANSSI-ILTANA. 1-näytöksinen. Henkilöt: 2 naista, 4 miestä. Sivuja 28.
- N:o 27. PIMEÄSSÄ. 1-näyt. uninäytelmä. Henkilöt: 2 naista, 10 miestä. Sivuja 28.
- N:o 28. ÄITIÄ ODOTELLESSA. 1-näyt. nuorisonäytelmä. Henkilöt: 4 lasta, 1 mies. Sivuja 12.
- N:o 29. ELLIN KOSIJAT. 1-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 2 naista, 2 miestä. Sivuja 16.
- N:o 30. ONNETON PÄIVÄ. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 3 naista, 2 miestä. Sivuja 16.
- N:o 31. VUOSIEN KULUTTUA. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 2 naista, 2 miestä. Sivuja 20.
- N:o 32. BILFAMIN AASI. Pääsiäiskomedia. Mukaelma 1 näytöks. Henkilöt: 1 nainen, 4 miestä. Sivuja 26.
- N:o 33. METSIEN MIES. 3 näytöstä. Henkilöt: 2 naista, 5 miestä. Sivuja 40.
- N:o 34. KIUSALLINEN OPPILAS. 1-näyt. ilveily. Henkilöt: 1 nainen, 3 miestä. Sivuja 20.
- N:o 35. PETTYNEITÄ. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 4 naista, 5 miestä, 1 lapsi. Sivuja 24.
- N:o 36. KORPIKYLÄN TARU. 2-näyt. näytelmä. Henkilöt: 3 naista, 4 miestä. Sivuja 52.
- N:o 37. PETOSTA. 1-näyt. murhenäytelmä. Henkilöt: 1 nainen, 5 miestä. Sivuja 49.
- N:o 38. PALOKUNNAN PARHAAT. 1-näyt. pila. Henkilöt: 2 naista, 5 miestä. Sivuja 32.
- N:o 39. ISÄ. 3-näytöksinen murhenäytelmä. Henkilöt: 3 naista, 5 miestä. Sivuja 132. (Loppuunmyyty.)
- N:o 40. JEPPE NIILONPOIKA. 5-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 2 naista, 20 miestä. Sivuja 103. (Loppuunmyyty.)

- N:o 41. VANHA KOTI. 3-näyt. näytelmä. Henkilöt: 4 naista, 6 miestä. Sivuja 148. (Loppuunmyyty.)
- N:o 42. ILOITSE MORSIAN. 1-näytöksinen. Henkilöt: 2 naista 3 miestä. Sivuja 42.
- N:o 43. RAKKAUDEN RISTIAALLOKOSSA. 1-näytöksinen. Henkilöt: 6 naista, 4 miestä. Sivuja 36.
- N:o 44. RUSTHOLLARIN ROMAHDUS. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 3 naista, 2 miestä. Sivuja 34.
- N:o 45. HETKEN HUUMETTA. 1-näyt. työv. näytelmä. Tapahtuu suurlakon jälk. aikana. Henkilöt: 1 nainen, 3 miestä. Sivuja 28.
- N:o 46. VIIMEINEN RUUSU. 5-näyt. näytelmä. Henkilöt: 6 naista, 9 miestä. Sivuja 80.
- N:o 47. VIINAN ORJA. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 3 naista 4 miestä. Sivuja 40.
- N:o 48. HELLI HALUAA MIEHEN. 2-näyt. ilveily. Henkilöt: 3 naista, 4 miestä, 1 poika. Sivuja 40.
- N:o 49. SALOMONIN TUOMIO. 1-näyt. näytelmä. Henkilöt: 5 naista, 10 miestä. Sivuja 45.
- N:o 50. TANHUANPÄÄN KESÄVIERAAT. 1-näyt. pila. Henkilöt: 4 naista, 3 miestä. Sivuja 39.
- N:o 51. VALKONEN VARIS. 1-näyt. leikkittely. Henkilöt: 2 naista, 3 miestä. Sivuja 40.
- N:o 52. MIKSI SAARA NAUROI. 3-näyt. huvinäytelmä. Henkilöt: 4 naista, 2 miestä. Sivuja 77.
- N:o 53. LAINKIERTÄJÄT. 2-näyt. näytelmä. Henkilöt: 2 naista, 5 miestä. Sivuja 40.
- N:o 54. ETUVARTIOTAISTELU. 3-näyt. näytelmä. Henkilöt: 3 naista, 9 miestä ja joukko lisäväkeä.
- N:o 55. SATATUHATTA ELI KORKEIN VOITTO. 1-näytöksinen huvinäytelmä. Henkilöt: 3 naista ja 3 miestä. Sivuja 32.

Työväen huviohjelmisto.

- N:o 1. OHJELMARUNOJA, toimittanut *Lauri Letonmäki*.
- N:o 2. SATIIRI-ESITELMIÄ, kirj. *Kaarlo Uskela*.
- N:o 3. KESANNOLTA, 21 kpl. lausuttavia runoja, kirj. *Viljo Valavuori*.
- N:o 4. OHJELMA-RUNOJA, 2:nien vihko, toimittanut *Lauri Letonmäki*.

Hinta 2: —.